

**DÖNEMSEL SÖYLEM VE PRATİKLER BAĞLAMINDA DOĞU VE
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİNDE YAPILAN KAMUOYU
ARAŞTIRMALARININ ANALİZİ**
(Ocak 2025 - Ekim 2025)

Hazırlayan: SAMER Araştırma Ekibi

ARALIK 2025

İÇİNDEKİLER

1. Amaç ve Kapsam
2. Yöntem ve Araştırma Dalgaları
3. Analitik Çerçeve ve Okuma Prensipleri
4. Bulguların Dönemsel Analizi
5. Dönemler Arası Değişim ve Yorum
6. Riskler, Senaryolar ve Politika Çıktıları
7. Sonuç, Öneriler ve Ek Analitik Notlar
8. Ekler

1.AMAÇ VE KAPSAM

Bu rapor, çözüm süreci tartışmalarının ve süreç içerisindeki tarafların dönemsel söylem ile pratiklerinin; Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gerçekleştirilen kamuoyu araştırmalarında yurttaşların verdiği yanıtlarla nasıl bir ilişki kurduğunu analiz etmeyi amaçlamaktadır. Analiz; gündem öncelikleri, güven/uyum algısı, hukuki-kurumsal beklenti setleri ve sorumluluk atfını birlikte okuyarak dönemsel değişken yanıtların hangi dinamiklerle salındığını yorumlar.

Çalışmanın başlangıç referansı; TBMM açılışında Devlet Bahçeli'nin DEM Parti sıralarıyla tokalaşması (1 Ekim 2024) ve 22 Ekim 2024 tarihli grup konuşmasındaki çağrısıyla, çözüm süreci tartışmalarının yeniden görünür hale gelmesidir.⁶

Bu rapor, siyasi tartışmanın kendisine değil; tartışmanın kamuoyunda hangi göstergelerde nasıl bir karşılık ürettiğine odaklanır. Dolayısıyla metin, dönemsel veriyi esas alır; yorum bölümünde yalnızca verinin işaret ettiği olasılıklar tartışılır.

2. YÖNTEM VE ARAŞTIRMA DALGALARI

Araştırmalar Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yer alan 16 il merkezinde yürütülmüştür. Çalışmaların tamamı hane bazlı yüz yüze anket yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, toplam bulgular üzerinden hazırlanmış; demografik kırılımlar ve cross tablolar kullanılmamıştır.

2.1. Örneklem ve Saha Bilgisi

Araştırma Dalgası	Örneklem (n)	Yöntem	Kapsam
Ocak 2025	1508	Hane bazlı yüz yüze	16 il merkezi (Doğu ve Güneydoğu Anadolu)
Mart 2025	1509	Hane bazlı yüz yüze	16 il merkezi (Doğu ve Güneydoğu Anadolu)
Mayıs 2025	1504	Hane bazlı yüz yüze	16 il merkezi (Doğu ve Güneydoğu Anadolu)
Ekim 2025	1543	Hane bazlı yüz yüze	16 il merkezi (Doğu ve Güneydoğu Anadolu)

2.2. Analiz Yaklaşımı

Analiz birimi, aynı konu başlıklarının farklı dönemlerde aldığı toplumsal karşılıklardır.

Rapor; gündem önceliklerinin dönemsel değişimi, söylem-pratik uyumu üzerinden güven üretimi, hukuki-kurumsal talep setlerinin artışı ve sorumluluk atfı ile meşruiyet haritasını birlikte okur.

3. ANALİTİK ÇERÇEVE VE OKUMA PRENSİPLERİ

3.1. Eşik Olaylar ve Gündem Kurma Kapasitesi

Süreç analizinde, belirli eşik olayların (çağrı/manifesto tartışmaları, fesih/silah bırakma gündemi, komisyon tartışmaları vb.) kamuoyunun hangi başlıkları “daha önemli” gördüğünü etkileyebildiği varsayımı temel alınmıştır. Bu çerçeve, gündem belirleme yaklaşımıyla uyumludur.

3.2. Koşullu Destek (İhtiyatlı Olumlama)

Bulgular, toplumsal tutumun ikili bir “destek/karşıtlık” hattından çok “koşullu destek” ekseninde şekillendiğine işaret etmektedir. Barış fikri olumlanmakta; ancak belirsiz, takvimsiz ve hukuki güvenceden yoksun ilerleyiş toplumsal taşıyıcılığı zayıflatmaktadır.

3.3. Silahsızlanma ve Kurumsallaşma Beklentisi

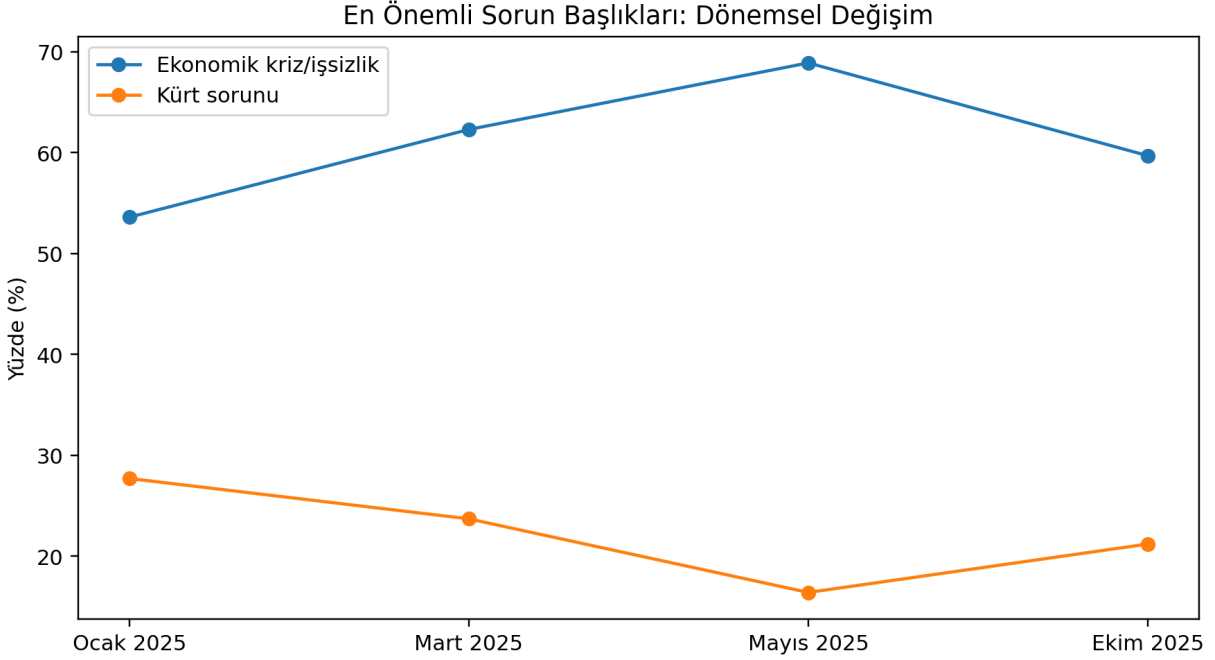
Barış süreçlerinde silahsızlanma, demobilizasyon ve yeniden entegrasyon başlıkları kritik olsa da; literatür, silahlı boyutun geri çekilmesinin tek başına kalıcı barış algısı yaratmayabileceğini; güvenin hukuki ve siyasal mimariyle güçlendiğini vurgular. Raporda, ‘silahlı boyuta destek’ ile ‘kalıcı barış beklentisinin otomatikleşmemesi’ arasındaki ayrışma, kurumsallaşma ihtiyacının göstergesi olarak ele alınmıştır.

4. BULGULARIN DÖNEMSEL ANALİZİ

4.1. ‘Türkiye’nin En Önemli Sorunu’ Gündemi

“Türkiye’nin En Önemli Sorunu Nedir?” sorusu, süreç tartışmalarının kamuoyu gündemindeki karşılığını izlemek için güçlü bir göstergedir. Özellikle “Kürt sorunu” yanıtının dönemsel seyri, süreçteki eşiklerin gündem kurma kapasitesini okumaya imkân verir.

Dönem	Ekonomik kriz/işsizlik (%)	Kürt sorunu (%)
Ocak 2025	53.6	27.7
Mart 2025	62.3	23.7
Mayıs 2025	68.9	16.4
Ekim 2025	59.7	21.2

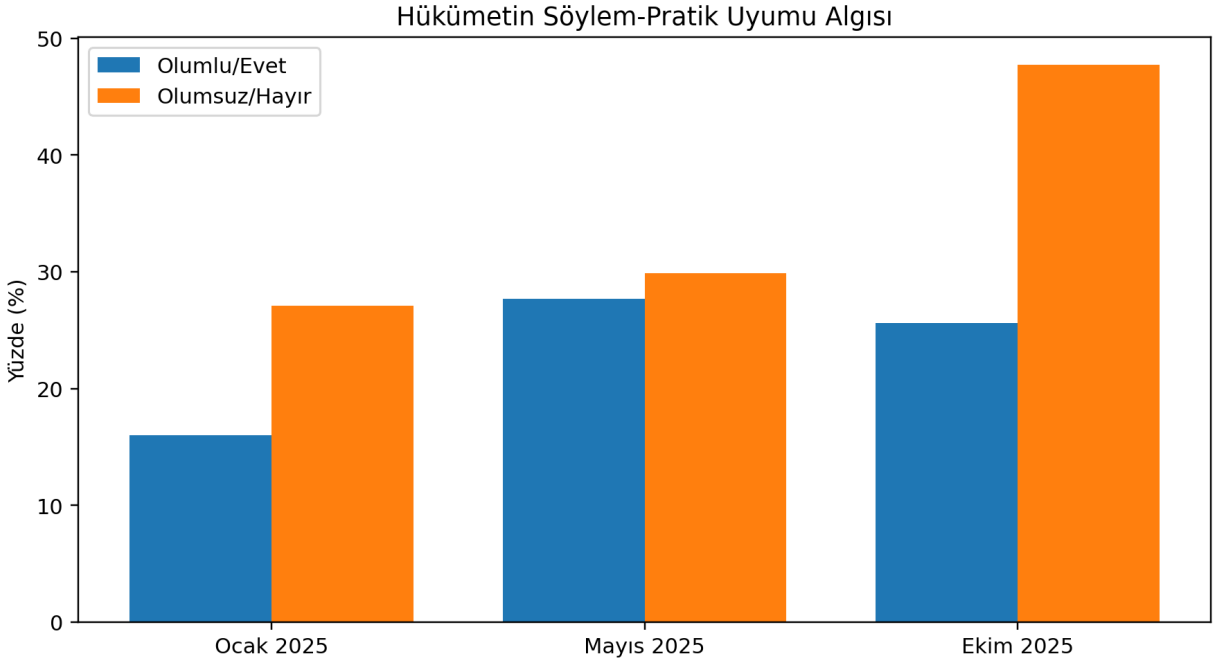

Ekonomik Kriz/İşsizlik tüm dönemlerde “birincil sorun” olmaya devam ederken, “Kürt sorunu” başlığının Ocak ayından Mayıs ayına kadar düşüş eğiliminde; Ekim ayında ise tekrar yükselişe geçmesini sürece ilişkin kritik eşiklerin (çağrı, kongre kararları, komisyon tartışmaları vb.) gündem kurma kapasitesinin arttığı dönemlerde bu başlığın daha görünür hale geldiğini düşündürmektedir. 27 Şubat açıklamasının Mart ayı yanıtlarına, Fesih kararının Mayıs ayı yanıtlarına; çözüme dönük somut adımların bir türlü atılmamış olması ise Ekim ayındaki yükselişi beslemiş görünmektedir.

4.2. Hükümetin Söylem-Pratik Uyumu Algısı

Ocak, Mayıs ve Ekim aylarında sorulan söylem-pratik uyumu sorusu, güven üretiminin temel göstergelerinden biridir.

Dönem	Olumlu/Evet (%)	Olumsuz/Hayır (%)
Ocak 2025	16.0	27.1
Mayıs 2025	27.7	29.9
Ekim 2025	25.6	47.7

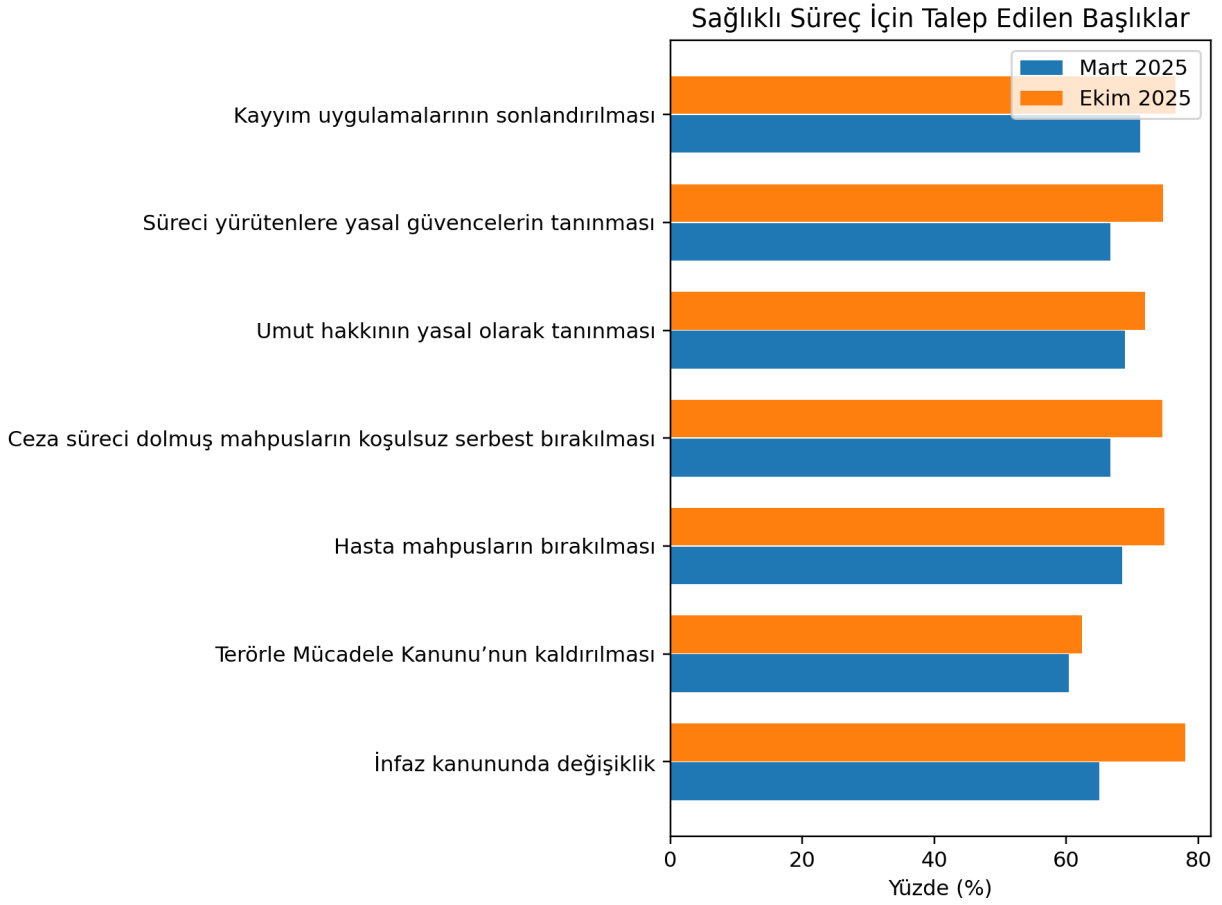
Ekim dalgasında olumsuz algının %47,7'ye çıkması, süreçte güven üretiminin zayıfladığı bir döneme işaret etmektedir. Bu durum, kamuoyunun süreci taşıma eşliğini 'somut adım ve güvence' üzerinden kurduğunu göstermektedir.

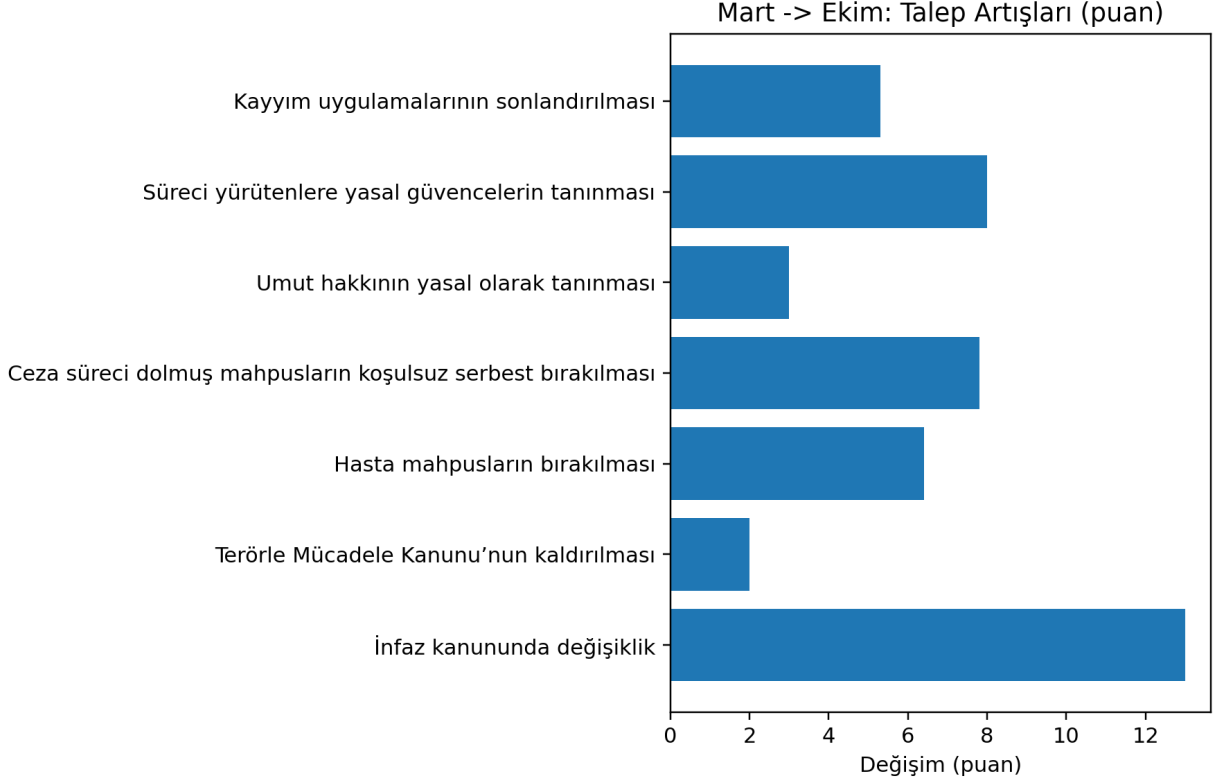
4.3. Sağlıklı Süreç İçin Talep Edilen Başlıklar

Mart ve Ekim aylarında sorulan bu soru, kamuoyunun süreci hangi koşullarda 'taşımaya' hazır olduğunu göstermektedir.

Başlık	Mart 2025 (%)	Ekim 2025 (%)	Değişim (puan)
İnfaz kanununda değişiklik	65.0	78.0	13.0
Terörle Mücadele Kanunu'nun kaldırılması	60.4	62.4	2.0

Hasta mahpusların bırakılması	68.5	74.9	6.4
Ceza süreci dolmuş mahpusların koşulsuz serbest bırakılması	66.7	74.5	7.8
Umut hakkının yasal olarak tanınması	68.9	71.9	3.0
Süreci yürütenlere yasal güvencelerin tanınması	66.7	74.7	8.0
Kayım uygulamalarının sonlandırılması	71.2	76.5	5.3

Taleplerin tamamında artış görülmesi, sürecin 'haklar ve hukuki güvence' ekseninde okunmaya başladığını göstermektedir. Özellikle infaz düzenlemesi (+13 puan) ve yasal güvenceler (+8 puan) artışı, kamuoyunun sürecin kurumsal zemine oturmasını beklediğine işaret eder.

4.4. Sürecin Olumlu Sonuçlanmasına Dair Beklenti

Ocak ve Ekim dalgalarında sorulan bu soruda, Evet ve Hayır yanıtlarının toplam katılımın yarısını dahi oluşturmaması dikkat çekicidir. Belirsizlik koşullarında pozisyon almanın ertelendiği; somut göstergelerin ise iki yönlü hareket ürettiği anlaşılmaktadır.

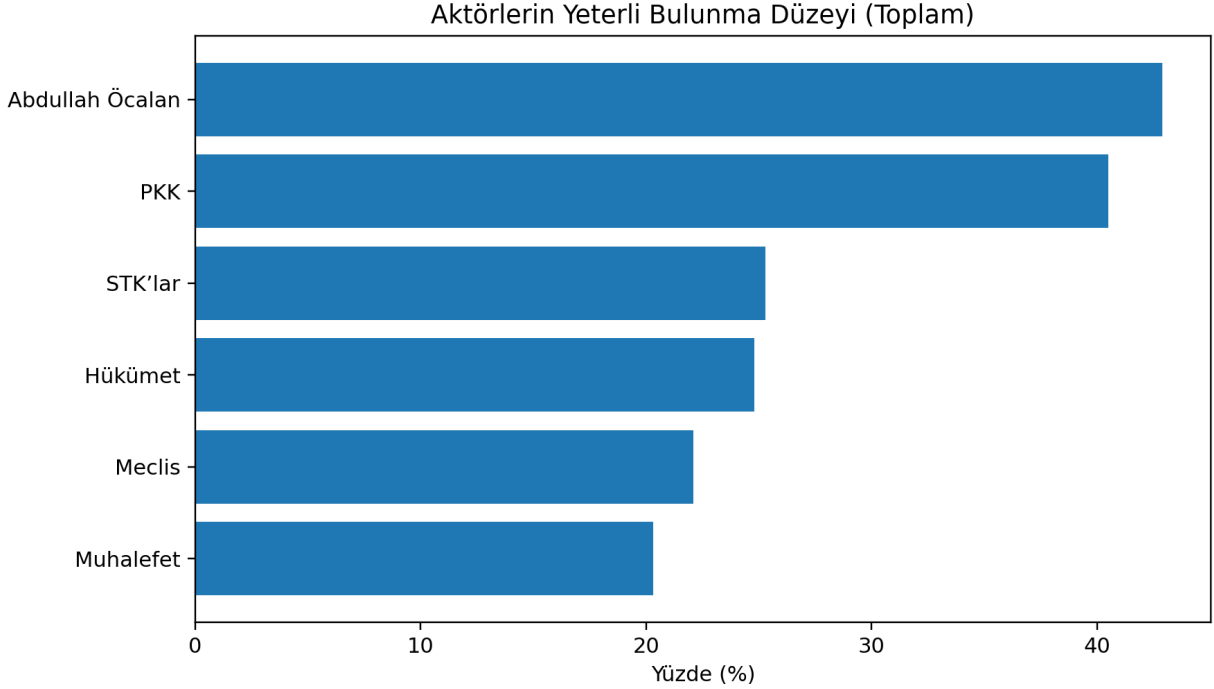
Dönem	Evet (%)	Hayır (%)
Ocak 2025	18.9	20.4
Ekim 2025	23.3	24.8

Ekim döneminde hem Evet hem Hayır eğilimlerinin yükselmesi, kararsız kitlenin süreç içi işaretlere göre iki yöne birden hareket ettiğini göstermektedir. Bu desen, 'koşullu destek' kitlesinin varlığına güçlü bir işarettir.

4.5. Sorumluluk Atfı ve Meşruiyet Haritası

Aktörlerin sorumluluklarını ne derece yerine getirdiğine dair soruda en yüksek yeterlilik atfı Abdullah Öcalan'a (%42,9) yapılırken; en düşük yeterlilik atfı muhalefete (%20,3) yapılmıştır.

Aktör	Yeterli bulanlar (%)
Abdullah Öcalan	42.9
PKK	40.5
STK'lar	25.3
Hükümet	24.8
Meclis	22.1
Muhalefet	20.3

Sorumluluk atfının TBMM ve iktidar bloğunda yoğunlaşmasıyla birlikte okunduğunda; kamuoyunun kalıcı barışın üretimi için 'kurumsal taşıyıcılık' beklediği; ancak mevcut kurumsal performans algısının zayıf kaldığı anlaşılmaktadır.

4.6. Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi Başlığı

Ekim çalışmasında "yapıcı ve samimi ilişkiler" (%34,5) ve "işbirliği" (%23,3) yanıtları öne çıkmaktadır. Bu bulgu, bölge kamuoyunun süreci yalnızca Türkiye içi değil, bölgesel denklemlerle birlikte okuduğunu göstermektedir.

Tercih	Yüzde (%)
Yapıcı ve samimi ilişkiler	34.5
Kuzey ve Doğu Suriye Yönetimi ile işbirliği	23.3

4.7. Dönemsel Okuma: Ekonomi Baskınlığı Altında Süreç Algısı

Ekonomik kriz/işsizlik başlığının tüm dalgalarda birincil sorun olarak kalması, süreç tartışmalarının kamuoyunda ‘ikincil bir gündem katmanı’ olarak çalıştığını göstermektedir. Bu, iki önemli sonuç üretir: (i) Süreç gündemi yükselse bile ekonomik gündem üzerinde bir ‘tavan’ etkisi yaratır; (ii) süreçteki her belirsizlik veya tutarsızlık, dikkat ve enerjiyi yeniden ekonomi eksenine çeker. Dolayısıyla süreçte toplumsal desteği büyütmenin bir yolu, gündemi yalnızca güvenlik/siyaset hattında değil; ekonomik ve sosyal politika söylemleriyle birlikte kurmaktır.

Veriler, Kürt sorunu başlığının Ekim’de yeniden yükseldiğini gösterse de; bu yükseliş ekonomik başlığın gerisine düşmektedir. Bu, kamuoyunun sürece dair beklenti ve taleplerini sürdürse dahi, gündelik hayat baskısının (enflasyon, işsizlik, gelir kaybı) belirleyici olduğunu düşündürmektedir.

5. DÖNEMLER ARASI DEĞİŞİM VE YORUM

5.1. Gündem Önceliklerinde Salınım

Kürt sorunu başlığının Ocak-Mayıs arasında 11,3 puan gerileyip Ekim’de 4,8 puan yükselmesi, süreçteki görünürlük ve somutluk düzeyinin kamuoyu gündemini etkileyebildiğine işaret eder. Ekonomik kriz/işsizlik başlığının ise tüm dönemlerde birinci sırayı koruması, ekonomik gündemin sabit üst katman olarak varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

5.2. Güven Üretimi: Söylem-Pratik Uyumunda Kırılma

Ekim dalgasında olumsuz uyum algısının %47,7’ye yükselmesi, süreçte güven üretiminin zayıfladığına işaret eder. Bu kırılma; somut adım eksikliği, şeffaflık beklentisi ve hukuki güvence ihtiyacıyla birlikte okunmalıdır.

5.3. Hukuki-Kurumsal Paket Talebi

Taleplerin birbirine yakın yüksek yüzdelerde kümelenmesi, kamuoyunun tekil hamlelerden çok ‘paket’ mantığıyla kurumsallaşma beklediğini göstermektedir. İnfaz, TMK, umut hakkı, kayyım ve yasal güvenceler başlıkları birlikte okunmalıdır.

5.4. Değişim Matrisi: Üç Gösterge, Tek Yönelim

Gösterge	Dönemsel hareket	Yorum
Kürt sorunu (en önemli sorun)	Ocak->Mayıs düşüş, Mayıs->Ekim yükseliş	Gündem kurma etkisi dönemsel; görünürlük arttıkça yükseliyor.
Söylem-pratik uyumu	Ekim’de olumsuz algı sıçraması	Güven, ‘niyet’ten çok ‘icra’ ile kuruluyor.
Hukuki talepler	Mart->Ekim artış	Kurumsallaşma beklentisi güçleniyor; paket mantığı baskınlaşıyor.

Bu üç gösterge birlikte okunduğunda, verinin işaret ettiği ana yönelim nettir: Toplum, sürecin ‘yürümesini’ değil, ‘kurumsallaşmasını’ istemektedir. Gündem dalgalanabilir; ancak güven ve talep seti istikrarlı biçimde hukuki zemine doğru kaymaktadır.

6. RİSKLER, SENARYOLAR VE POLİTİKA ÇIKTILARI

6.1. Risk Alanları

- Belirsizlik ve takvimsizlik: Somut takvimin yokluğu kararsızlığı uzatır, olumsuzluğu büyütür.
- Kurumsal taşıyıcılık zayıflığı: TBMM’nin süreçte görünür/etkili olmaması meşruiyet üretimini sınırlar.
- Hukuki güvence boşluğu: Yükselen talepler, sürecin ‘kural’ üzerinden kurulması gerektiğini gösterir.
- Bölgesel denklem: Suriye başlığına dair beklentiler, süreç okumasının bölgesel boyutunu güçlendirir.

6.2. Üç Senaryo (Ekim 2025 Sonrası)

Senaryo 1 - Kurumsallaşma ve Hukuki Paket: TBMM merkezli mekanizma, şeffaf takvim ve sınırlı ama somut hukuki adımlar gelişirse; sürecin başarılı sonuçlanabileceğine dair kitle refleksi olumlu yöne evrilebilir.

Senaryo 2 - Söylem Yoğunluğu / Pratik Düşüklüğü: Söylem yüksek kalır ancak somut hukuki adımlar zayıf kalırsa, olumsuz algının kalıcılığı ve sürecin başarılı sonuçlanmasına dönük beklentiler negative yönlü artış gösterebilir.

Senaryo 3 - Güven Krizi ve Gündem Dağılması: Tutarsızlıklar ve gerilimler artarsa, gündem yeniden ekonomi ekseninde kilitlenebilir ve süreç görünürlüğü düşebilir.

6.3. Politika Çıktıları

- Şeffaf takvim ve ölçülebilir aşamalar: Kamuoyu belirsizliğe değil, aşama ve kriterlere tepki veriyor.
- TBMM merkezli kurumsal taşıyıcılık: Sorumluluk atfı TBMM ve iktidar bloğunda yoğunlaşmaktadır.
- Hukuki güvence paketi: İnfaz, hasta mahpuslar, umut hakkı, kayyım ve yasal güvenceler birlikte ele alınmalıdır.
- Toplumsal katılım: Beklentiler yalnızca iyi niyet beyanlarından çok katılım ve kurumsal güvence ekseninde yoğunlaşmaktadır.

6.4. Kurumsal Mekanizma Beklentisi: ‘Komisyon Olsun’ Talebi ve Uyum Açığı

Kamuoyunun mekanizma beklentisi yüksek olsa da, söylem-pratik uyumunda olumsuz algının yükselmesi, mekanizmanın yalnızca ‘var’ olmasının yeterli olmadığını göstermektedir. Yetki, temsil, şeffaflık, raporlama ve zaman planı gibi işleyiş boyutlarının somutlaştırılması; koşullu destek kitlesinin istikrarı açısından kritik görülmektedir.

7. SONUÇ, ÖNERİLER VE EK ANALİTİK NOTLAR

Ocak-Ekim 2025 dalgaları birlikte okunduğunda, süreç tartışmalarının kamuoyunda umut ürettiği; ancak bu umudun belirgin biçimde ‘koşullu’ olduğu görülmektedir. Silahlı boyutun geri çekilmesine dönük olumlama güçlüdür; ancak bu destek kalıcı barış beklentisine otomatik olarak dönüşmemektedir.

Yıl sonuna doğru beklentiler, iyi niyet beyanlarından çok hukuki ve kurumsal güvence ile toplumsal katılım ekseninde yoğunlaşmaktadır.

- Toplum sürecin bitmesini değil, ciddileşmesini beklemektedir.
- Güven üretimi söylemden çok pratik ve hukuki güvenceyle ilişkilidir.
- Kurumsal taşıyıcılık ihtiyacı güçlüdür: TBMM ve iktidar bloğu sürecin ‘kurumsal adresi’ olarak görülmektedir.
- Ekonomik kriz/işsizlik gündemi, sürecin toplumsal alandaki ‘tavan’ etkisini oluşturmaktadır.

EKLER

Ek-1. Özet Okuma

- Ekonomik kriz/işsizlik, tüm dönemlerde birincil sorun olmaya devam etmektedir.
- Kürt sorunu başlığı Ocak-Mayıs arasında düşerken Ekim’de yeniden yükselmiştir.
- Söylem-pratik uyumunda olumsuz algı Ekim’de belirgin biçimde artmıştır.
- Kamuoyu sürece ‘koşullu destek’ vermektedir: barış fikri olumlanmakta, belirsizlik ve hukuki boşluk olumsuzluğu büyütmemektedir.
- Mart-Ekim arasında hukuki düzenleme talepleri artmaktadır; infaz düzenlemesi en belirgin yükselişi göstermektedir.
- Evet ve Hayır eğilimleri birlikte artmaktadır; kararsız kitle süreç işaretleriyle yön değiştirmektedir.
- Sorumluluk atfı güçlü biçimde kurumsal alana (TBMM ve iktidar bloğu) yönelmektedir.
- Meclis ve hükümet yeterlilik algısı düşük; bu durum kurumsal mimari ihtiyacını güçlendirmektedir.
- Kuzey ve Doğu Suriye başlığı, süreçle paralel biçimde bölgesel denklem olarak okunmaktadır.
- Toplumsal desteğin sürdürülmesi; şeffaflık, takvim, hukuki güvence ve katılıma bağlıdır.

Ek-2. Kısa Kronoloji (Ekim 2024 - Temmuz 2025)

- 01.10.2024: TBMM açılışında Devlet Bahçeli’nin DEM Parti sıralarıyla tokalaşması
- 22.10.2024: Bahçeli’nin grup konuşmasında Öcalan’ın Meclis’te konuşmasına dair çağrı
- 28.12.2024: DEM Parti Heyetinin İmralı’ya gidişi
- 27.02.2025: Çağrı/manifesto ve silah bırakma hattının görünürleşmesi
- 05-07.05.2025: Fesih ve silahsızlanma gündeminin belirginleşmesi; beklentilerin hukuki-kurumsal başlıklara yönelmesi.
- 07.07.2025: Silahsızlanmanın simgesel aşamaları ve tartışmaların kamuoyu gündemi.
- 05.08.2025: Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu ilk toplantısı

Not: Raporumuza Kaynak Olan Çalışmalarımıza ve Diğer Çalışmalarımıza <https://sahamerkezi.org/> Sitemizden Ulaşabilirsiniz.